

Rapport fra ekstern fagfelle for Studieprogrammet Tysk, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen, for kalenderåret 2022

1. Innledning

Jeg er oppnevnt for fireårsperioden 1.1. 2020 –31.12. 2023. I rapporten for 2020 evaluerte jeg tyskprogrammene inngående med vekt på alle elementene som inngår. I rapporten for 2021 fokuserte jeg på endringer og tiltak som ble innført i løpet av 2021. Før jul 2022 la fagkoordinator Kjetil Berg Henjum fram to omfattende programevalueringer. I rapporten for kalenderåret 2022 vil jeg i samråd med fagkoordinator se nærmere på to punkter:

- hva det i praksis innebærer for et fag «tilpasse tilbudet til ressursene»?
- komme med innspill om mulighetene for å tilby bachelorgraden online

Tyskprogrammet ved UiB omfatter fortsatt årstudium i tysk, bachelor- og masterprogram i tysk. Studieretningen tysk i lektorprogrammet tilbyr tysk som fag 1 (80 stp) og fag 2 (60 stp) med egne didaktikkemner (TYSDI101, TYSDI111, TYSDI201 og TYSDI301) samt praksisperioder, mens disiplinifagemnene er de samme (fag 2 har emnene felles med årsstudiet; fag 1 felles med bachelor og master i tysk).

Emnene TYS105, TYS106, TYS107, TYS115 og TYS116 fikk i 2021 nettbaserte paralleller med kodene TYS625, TYS626, TYS627, TYS635 og TYS636. Emnene TYSK621 og TYSK622 er nettbasert videreutdanning for lærere 8.–13. trinn under ordningen "Kompetanse for kvalitet" (KFK).

Struktur og oppbygging av årsstudiet, bachelorprogrammet og masterprogrammet er uendret fra forrige rapport. Det gjelder i stor grad også emnenes faglige innhold.

Den faste bemanningen er redusert med én professorstilling etter avgang høsten 2022. Tyskprogrammet disponerer fortsatt en DAAD-lektor (i treårig turnus) samt en DAAD-språkassistent. I tillegg er det to personer i prosentstillinger på KFK-emnene.

Dokumenter jeg har hatt tilgang til:

- 5-årig programevaluering av bachelorprogram i tysk, UiB, HS17–VS22
- 5-årig programevaluering av masterprogram i tysk, UiB, HS17–VS22
- Forprosjekt for studieporteføljen ved Det humanistiske fakultet, UiB: Rapport fra arbeidsgruppa, mars 2023
- Faglig bemanningsplan 2023–2025, styresak 16/23, 09.05.2023, Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet, UiB
- Søkertall fra Samordna opptak for studieåret 2023–24
- Studiekvalitetsmelding for 2022, Det humanistiske fakultet, UiB

Jeg har dessuten hatt mailkorrespondanse og ett zoom-møte med fagkoordinator.

2. Bakgrunn – søknaden til tyskstudiene nasjonalt

<i>Lærested</i>	<i>Plasser</i>	<i>Søkere 1.valg</i>	<i>pr. studiepl. (møtt 2022)</i>	
UiB årsstudium	8	5	0,6	(1)
UiB BA	10	10	1,0	(3)
NTNU årsenhet	20	21	1,1	(16)
NTNU BA	7	4	0,6	(1)
UiA Tysk årsstudium	25	12	0,5	(14)
HiØ Tysk nettbasert årsstudium ¹	40	45	1,1	(41)
UiO årsenhet	22 (40)	33 (43)	1,5 (1,1)	(24)
UiO BA	14 (17)	11 (17)	0,8 (1,0)	(12)

Lektorprogram 2023: NTNU språkfag/tysk: 10–3,0–0,3 (lektor møtt 2022: 6); UiO fremmedspråk 25–32–1,3 (lektor møtt 2022: 8); UiB tysk 4–2,0–0,5 (lektor møtt 2022: 1); UiA fremmedspråk 10–9,0–0,9. Masterprogrammet i tysk, UiB har 4 førstevalgssøkere per april 2023.

HF-dekanens kommentar til søkertallene april 2023 (styresak 27/23, 09.05.2023, Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet, UiB):

«Årets søkertall er dessverre langt svakere enn vi hadde håpet. Internasjonale og nasjonale trender forklarer noe, men ikke alt. Studieporteføljen vår har strukturelle utfordringer som har vært kjent i svært lang tid. Det innebærer at løsningene på den alvorlige situasjonen vi nå befinner oss i ikke ligger i kortsiktige tiltak, men i strukturelle grep som kan styrke og løfte fakultetet, fagmiljøene og humaniora på sikt.»

De nasjonale tallene viser at UiB ikke er alene om å ha dårlig søknad til tysk (og fremmedspråkene). Nedgangen er dessuten, som dekanen noterer, en internasjonal trend i hele humaniora, (jf. f.eks. [The New Yorker 6/3 2023](#)), og forklaringen er sammensatt. Hvorfor nedgang nå, når “the appetite for public contemplation of language, identity, historiography, and other longtime concerns of the seminar table is at a peak”?

Ett interessant og urovekkende moment er unge menneskers manglende *motivasjon* for å lære seg andre språk enn engelsk. Global English har svekket motivasjonen, hevder Ushioda&Dörnyei (2017), det har påvirket vår språkidentitet, for motivasjon henger sammen med prosesser både på individ- og på makrososilogisk nivå, der også neoliberale, instrumentalistiske argumenter spiller en rolle.

I det perspektivet kan man, som Ushioda&Dörnyei skriver, tenke seg at idaelet om L2-eksperter ikke nødvendigvis må gjelde for fremmedspråkene (men nok for engelsk). I Fremmedspråkene vil man kanskje kunne nøye seg med å oppnå å bli «multilingual communicators», men ikke nødvendigvis forvente å beherske både å lese, skrive og snakke. Her vil det være interessant å følge NFR-prosjektet

¹ Årsstudiet tilbys også som deltidsvariant over 2 år. Her er tallene for 2023 20 planlagte studieplasser, 48 førstevalgssøkere, 2,4 per plass (møtt 2022: 33). HiØ tilbyr dessuten et påbyggingsstudium på 30 SP. Samordna opptak viser ikke tall for dette tilbudet.

Languages, som skal utforske språkidentitet, fremmedspråkenes og engelskens status og ulikheter mellom landene som en viktig faktor i motivasjonen. Prosjektet ønsker å utlede didaktiske modeller med den kunnskapen som vil fremkomme av forskningen (Breivik, Vold&Myhill 2023).

3. Spørsmål 1: Hvordan tilpasse tilbudet til ressursene?

Men om trendene gir forklaringen, gir de ikke løsningen. Hva bør og/eller kan tysk i Bergen gjøre? 'Ovenfra' er det mye velvilje og støtte. Regjeringens *Humanioramelding* forventer f.eks. at institusjonene bedrer rekrutteringen. Men hvordan få unge til å velge utdanning som inkluderer fremmedspråk? Hvordan unngå at vi blir *Sprogløse verdensborgere* – tittelen på en dansk debattbok?

Humaniorameldingen peker på at behovet for språkkompetanse er større enn noensinne og etterspør økt rekruttering til språkfag, særlig til fransk og tysk (jf. s. 57–67). Og regjeringen har en klar oppfatning av at universitetsutdannelse er noe annet enn språkkurs: "Det universitetene gir, er ikke bare et høyere nivå på selve språklæringen, men kunnskap om folk, historie og kultur i landet der språket snakkes. Enten kandidaten skal ut i næringslivet, skolen eller andre steder etter fullført studium, er dette i mange tilfeller helt nødvendig kunnskap som det krever tid og fordypning å tilegne seg." (58) «Regjeringen forventer:

- at universitetene og høyskolene intensiverer arbeidet med rekruttering til studier i fremmedspråk som fransk og tysk
- at de samarbeider nært med arbeids- og næringsliv om rekruttering og bevisstgjøring om studienes relevans» (s. 12)

De samme langsiktige ønskene finner vi i EUs språkpolitikk: «Language competences are at the heart of building the European Education Area. They are indispensable for mobility, cooperation and mutual understanding across borders.»

<https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/multilingualism/about-multilingualism-policy>

«Nedenfra» viser ikke studenttilstrømningen samme entusiasme. Noe må gjøres, men hva er mulig – uten at faget mister sin identitet og forskningsbasis?

Fagkoordinator Kjetil Berg Henjum skriver i 5-årsrapporten for BA: «Vi har redusert betydelig på undervisningsmengden for å forebygge slitasje og for store overskudd i arbeidstidsregnskapet.» Det er et viktig skritt, og reiser samtidig spørsmålet om hvordan man kan redusere og opprettholde kvalitet samtidig.

I første omgang kan det bety å senke ambisjonene for emnetilbudet og valgmulighetene. Etter det jeg kan se, er det bare på masternivå det er reelle valgmulighet mellom to emner. Studieløpet i Bergen ser nemlig ellers veldig fast og riktig ut i de tre første semestrene av BA-graden.

En mulighet for forenkling/rasjonalisering kunne imidlertid være å gjøre TYS100 obligatorisk ev. slå det sammen med ett av de andre 100-emnene til ett, oblig. førstesemesters kurs på 20sp i tysk språk, i så fall også skyve ex.phil. litt opp i løpet. Modellen for 20sp-kurs i BAens første år er hentet fra et pågående arbeid med

omorganisering av fremmedspråkenes førsteår ved UiO/ILOS – et arbeid som det etterhvert vil være mulig å se erfaringene av og ev. utnytte videre i Bergen.

I Studiekvalitetsmeldinga for 2022 heter det. «På program med få studenter kan det vere aktuelt å vurdere opptak annakvart år for å få større studentkull med betre potensiale for eit levande studiemiljø og betre gjennomføring.» Jeg ser en viss fare i et slikt tiltak. Kontinuiteten blir brutt, et ujevnt tilbud kan gjøre at den som må utsette å velge tysk, kanskje ender opp med noe helt annet som vil fortrenge den opprinnelige planen.

4. Spørsmål 2: Fullstendig BA i tysk som fjernundervisningstilbud?

En hel BA som fjernundervisningstilbud har vel ikke vært prøvd i Norge før. Halden er det studiestedet med lengst erfaring og flest digitale tilbud; de har årsstudier i ulike varianter. En utvidelse av det tysk ved UiB allerede tilbyr (fem 100-emner som online-varianter), reiser noen spørsmål, der de eksisterende online-tilbude kan gi noen av svarene:

- er dobbeltløpet campus-+nettilbud så rasjonelt som man ønsker? Hvor mange velger nettvarianten f.eks., og er frafallet vesentlig mindre på online-emnene?
- hva er ulempene med rene nettfag mot campusundervisning? Skal UiB være en levende campus der online- og fjernundervisning er unntaket?
- er det aktuelt for flere fast ansatte å omarbeide campusemner til fjernundervisning?
- en viktig forutsetning for rasjonalisering er vel at samme lærer skal kunne undervise både campus- og nettvarianten?
- kunne man tilby *kombinasjoner* av campus- og online-undervisning, f.eks. slik at man har noen online-møter i slutten og begynnelsen av semesteret og en kompakt uke i midten med campus-undervisning i en blokk?

Verdt å diskutere er også om UiB kan oppgradere fremmedspråkenes status ved å gjøre dem (semi)obligatoriske i visse sammenhenger, f.eks. etter mønster av linja [språkteknologi](#) ved Inst. for informatikk UiO, der BA-graden inneholder minst 40 sp nærmere definerte språkemner. Da er vi inne i diskusjonen om språkfagenes plass i utdanningslandskapet som støtte i andre kjernefag eller som fag i egen rett.² En løsning der fremmedspråk velges som obligatorisk del av graden ('Wahlpflicht'), ville kreve at både HF og ev. berørte fag utenfor synes denne tanken er mere enn bare god. Men støtte finnes i f.eks. Stortingsmeldingen [En verden av muligheter](#) (om internasjonal studentmobilitet). Den legger til grunn EUs visjon om flerspråklighet: «EU har vedtatt å etablere et europeisk utdanningsområde ([European Education Area](#)) innen 2025. Hovedmålene er blant annet at mobilitet skal bli det normale, at

² «[...] universiteterne må sikres et sprogfagligt landskab, der rækker fra sprog som redskabsfag (f.eks. i form af læsekompetence) over sprog som delfærdighed (hvor et mere udbygget sprogkendskab kombineres med f.eks. tekniske, juridiske eller økonomiske fag) til fremmedsprog som det helt centrale fag, hvorfra der udklækkes undervisere og specialister med dyb videne om det givne sprog- og kulturområde.» *Sprogløse verdensborgere*, s. 90.

land skal godkjenne hverandres kvalifikasjoner i videregående opplæring og høyere utdanning, og at kunnskap om to fremmedspråk skal bli standard.» (s. 24)

Oslo, 6. juni 2023

Christian Janss

Litteratur

- Brevik, L.M., Vold, E.Th. & Myhill (2022). „Å forske på språkundervisning – verdien av å sammenligne undervisning i ulike språkfag på tvers av land“. *Utdanningsnytt*, <https://www.utdanningsnytt.no/bedre-skole-fagartikkel-fremmedsprak/a-forske-pa-sprakundervisning-verdien-av-a-sammenligne-undervisning-i-ulike-sprakfag-pa-tvers-av-land/342034>
- Kelly, M., Verstraete–Hansen, L., Gramling, D., Ryan, L., Dutton, J., & Forsdick, C. (2017, February 23). «Do we need modern language graduates in a globalised world?» *Times Higher Education*, 2294, 32–39.
- Ushioda, E. & Dörnyei, Z. (2017), “Beyond Global English: Motivation to Learn Languages in a Multicultural World: Introduction to the Special Issue.” *The Modern Language Journal*, 101: 451–454. <https://doi.org/10.1111/modl.12407>
- Verstraete-Hansen, L. & Øhrgaard, P. (2017). *Sprogløse verdensborgere. Om en uddannelsespolitik, der forsvant*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.

Programevaluering av ekstern fagfelle for lektor samfunnsfag UIB – Samfunnsvitenskapelig fakultet Institutt for sosiologi.

1) Innledning med bakgrunnsinformasjon for rapporten

Studieprogrammet lektor i samfunnsfag (sosiologi) ved Sosiologisk institutt UIB startet opp høsten 2021. Denne programevalueringen omfatter derfor oppstarten fra høsten 2021 og frem til og med høstsemesteret 2022.

Rapporten vil konsentrere seg om oppstartsperioden, og hvilke erfaringer en har gjort så langt. På bakgrunn av ønske fra programstyre, er det særlig lagt vekt på lektorstudentenes erfaringer og vurderinger av programmet.

I inneværende studieår 2023 har Sosiologisk institutt så langt to studentkull på lektorutdanningen, kull 2021 og kull 2022. Følgelig omfatter ikke denne rapporten emner og undervisning fra 5- til 10 semester denne rapporten.

Nedenfor følger en oversikt over de aktuelle emnene for denne evalueringen:

De to første studentkullene med oppstart høst 2021 og 2022 har til nå gjennomført følgende emner:

1 semester:

EXPHIL (10 sp)

SOS100B Innføring i sosiologi (10 sp)

PEDA120 Skolen og lærerrollen (10 sp)

KOPRA101 Skolen og lærerrollen i praksis (12 dager)

Videre har første kull med oppstart høst 2021, hatt følgende emner vår 2022 og høst 2022:

2 semester: (vår 2022)

SOS101 Klassisk og moderne sosiologisk teori (15 sp)

MET102 Samfunnsvitenskapelig metode (15 sp)

3 semester (høst 2022)

SOS103-L Samfunnsstrukturer i endring (10 sp)

SOS105-L Arbeid under kapitalismen eller

SOS113-L Velferd og ulikhet (10 sp) (tilbud om valgemner varierer fra semester til semester)

PED 121 Ulike veier til læring (5 sp)

SAKD101 Samfunnskunnskapsdidaktikk 1 (5 sp)

KOPRA102 Læringsprosesser (8 dager)

Ekstern fagfelle har som grunnlag rapporten hatt følgende møter i november 2022 ved UIB:

- Ekstern fagfellesamling for lektorutdanninga ved UiB Bergen 02.11.2022
- Møte med studieprogramleder for lektorprogram i samfunnsfag Katharina Sass ved institutt for sosiologi UIB 02.11.2022
- Møte med tillitsvalgt studentrepresentant frå første kull-2021 03.11 2022
- Møte med programstyre for lektorprogrammet ved institutt for sosiologi 03.11 2022

I tillegg til disse møtene har ekstern fagfelle også fått tilgang til dokumenter som egen-evalueringer, emne-evalueringer, student-evalueringer, oversikt over student-tall, referater fra programstyret og andre relevante møter.

2. Evaluering av programmet

Denne programevalueringen skal vurdere faglig oppbygging, faglig sammenheng og gjennomføring av studieprogrammet, og kvaliteten i forhold til nasjonal og internasjonal standard. Rapporten er derfor bygget opp rundt disse overordnede spørsmålene. Herunder følger vurderinger av studentinntak og frafall, mulige timeplankonflikter og fremtidig redesign av programmet, læringsmiljø på programmet og kursemner som lektorstudentene så langt har gjennomført.

2.1 Studenttall og frafall¹

Kull 2021: Høsten 2021 var det tatt opp 38 studenter på det nyopprettede lektorprogrammet, av disse var det totalt 27 (1 har blitt kullflyttet) som startet opp og var aktive studenter denne høsten. Det er alltid en viss usikkerhet knyttet til hvor mange studenter en skal ta opp, særlig på et helt nytt studieprogram. Siden det nye lektorprogrammet i samfunnsfag ved UIB har 17 plasser, var det nok forventet at enda flere ville takke nei, og 27 studenter var nok mer enn en kanskje så for seg i utgangspunktet.

Av de 26 studentene på kull 2021 så ser det ut til at alle fortsatt er aktive studenter i inneværende vår semester 2023.

¹ Tallene er basert på informasjon fra studieadministrasjon Sosiologisk institutt UIB samt et referat fra programstyremøte for Lektorprogrammet, Sosiologisk institutt 01.02.2023

Som oversikten nedenfor også viser, har studentene nå valgt fag 2. Fordelingen viser at fagene historie, nordisk og engelsk er valgt av de fleste av studentene fra kull 2021.

1. 27 aktive studenter (1 har blitt kullflyttet)²
2. 4 på utveksling våren 2023
3. Valg av fag 2:
 1. Historie – 9
 2. Engelsk – 5
 3. Nordisk – 9
 4. Religion – 3
 5. Tysk – 1

Kull 2022:

Basert på erfaringene fra opptak høst 2021 med opptak av 38 studenter, reduserte en antallet til 25 studenter for det andre kullet på lektorutdanningen høst 2022. Av disse var hele 23 studenter aktive høst 2022, mens en nå i årets vårsemester 2023 har 21 studenter, da 2 ser ut til å ikke være meldt opp denne våren.

Oppsummert er det foreløpig ikke tegn til stort frafall eller bort-valg i de to lektorkullene som har startet opp på lektorutdanningen i samfunnsfag. Det kan tyde på at en har lykket så langt med å holde på studentene, når de først har begynt på programmet.

Her kan det likevel anbefales, (dersom det ikke allerede er på plass) å innføre rutiner for avslutningssamtaler med studenter som velger å avbryte studiet. Da kan en etter hvert bygge seg opp nyttig kunnskap og innsikt i hva som er bakgrunnen for at noen studenter ikke ønsker å fortsette på lektorutdanningen. Omvalg av studie kan være en viktig årsak, fordi en del synes ikke studie var slik de hadde forventet, samt at det alltid vil være noen som kommer frem til at de ikke ønsker å bli lærere likevel. Mye tyder også på at et godt og kollektivt kull- og læringsmiljø kan være viktig for de som velger å fortsette og fullføre hele studieprogrammet.

Tidligere undersøkelser har vist til de fleste studenter som faller fra lektorprogrammene blir værende i høyere utdanning. Slettebakk og Theisen (2016)³ fant at de viktigste

² Oversikten er hentet fra et referat fra programstyremøte for Lektorprogrammet, Sosiologisk institutt 01.02.2023

³[Rapport om frafall i lektorprogrammene.pdf](#)

selvrapporterte årsakene til at studenter sluttet var at studentene bytte av studium og at de fikk interesse av et annet fag. Det betyr at mange studenter gjør noe prøving og feiling hva angår valg av studium. Det kan derfor være mer presist å betegne dette som «omvalg» snarere enn «frafall». Lektorstudenter er også en gruppe som har mange valgmuligheter fordi de jevnt over har høyt karaktersnitt. Et mulig tiltak for å unngå at lektorstudenter tidlig velger bort studiet kan være å gi dem bedre informasjon og tydeligere forventninger i oppstartsfasen.

2.2 Timeplankonflikter og samordning- redesign av modellen

I NOKUT rapporten *Høyt opptakskrav, lav fullføring* (2019)⁴, vektlegges det mer enn hos Slettebakk og Theisen (2016), «hvor viktig det studieadministrative arbeidet er for å oppnå god kvalitet i lektorutdanningene. Studentenes læringsutbytte kan hemmes av timeplankonflikter, at de faller mellom to stoler på campus eller at de havner i klem mellom lærested og praksisskole.»

Her må vi anta at arbeidet med «redesign» av lektorutdanningen ved UIB tar sikte på å komme noen av disse problemene i møte. I høringssvar fra Sosiologisk institutt (ref. 2022/2420-ARR), til høring om redesign av lektorutdanningen ved UIB, går en inn for modell A (fellesmodellen). Her var argumentene for modell A nettopp knyttet det å *unngå kollisjoner* mellom fag 1 og fag 2, og samtidig sikre en grundig innføring i disse fagene før studentene skal ut i praksis. Videre argumenteres det for at modellen vil føre til bedre samordning med MN fakultetet.

Selv om modell A synes å være foretrukne modellen blant de som er involvert i lektorutdanning ved UIB, så ser det nå ut som det vil være modell D som vil bli innført. Det gjenstår kanskje å se, men mye kan likevel tyde på at modell D vil fungere bedre enn dagens modell.

2.3 Læringsmiljø

På bakgrunn av studentevaluering og i samtale med tillitsvalgt student kommer det frem at lektorstudentene ved Sosiologisk institutt er godt fornøyde med oppstarten på studiet og

⁴ [bakken bore boilard fetscher hamberg sinderud hoyt-opptaksniva-lav-fullforing_18-2019.pdf \(nokut.no\)](#)

måten de har blitt tatt imot på instituttet. En er også fornøyd med hvordan instituttet har lagt til rette for læringsmiljøet på kullet, så langt. Her må det legges til at kull 2021 startet opp i pandemiperioden da det fortsatt var utfordrende med tanke på sosiale og fysiske møter. Instituttet har også, i samarbeid med tillitsvalgte studenter, arrangert «kulltreff» med faglig innleder. Både lektorstudenter og ansatte ved instituttet synes det har vært flotte arrangement, men er skuffet over dårlig oppmøte. Det er vanskelig å si hvorfor det kan bli slik, men vår erfaring fra NTNU kan tyde på at for å få oppslutning om denne typen faglig-sosiale tiltak så bør dette skje på initiativ fra studentene selv, og da gjerne i samarbeid med linjeforeningene. I slike tilfeller kan heller instituttet stille med økonomisk støtte, eksempelvis til reiseutgifter for foredragsholdere og pizza til deltagere. Det er ønskelig med studentmedvirkning og studentaktivitet, og det er liten grunn til å undervurdere studentenes evne til å ta ansvar for en del slike faglig-sosiale tiltak, selv om alle noen ganger trenger litt støtte og en liten oppmuntring.

Fagidentitet og kullfølelse kan være viktig for at lektorstudentene ønsker å fortsette og fullføre studiet. Det er viktig å legge et godt grunnlag med å tilrettelegge mottak og oppfølging av nye studenter på lektorprogrammet. Det handler blant annet om å organisere seminarer på store fellesfag slik at lektorstudentene kommer i samme gruppe, slik det også er lagt opp til ved UIB på emner som SOS101 og MET102. Det kan blant annet innebære at en sørger for at studentene fra første studiedag, ikke bare velger tillitsvalgte representanter, men at de også velger ut noen som kan ta ansvar for sosiale arrangement for kullet. Av svært enkle men likevel gode sosiale tiltak er det å få kullet til å etablere en Facebook gruppe ved første møte i semesteret. Et kulltreff for nye lektorstudenter i starten av semesteret, kan også anbefales. Her kan en eksempelvis legge inn litt «bli kjent aktiviteter», litt enkel bevertning, og kanskje en omvisning for lektorstudentene på instituttet, der de får hilse på vitenskapelige ansatte og ansatte i studieadministrasjonen. Etter hvert som sosiologisk institutt får flere og mer erfarne lektorstudenter, kan noen av disse gjerne inviteres inn for dele erfaringer med de nye studentene. Et tips for å sikre god deltagelse er å arrangere et slikt kulltreff rett etter en undervisnings økt, da de fleste allerede er fysisk til stede på campus.

Ved NTNU gjennomfører vi hver vår individuelle oppfølgings-samtaler med førsteårsstudentene på lektorprogrammet. Dette er noe vi har hatt gode erfaringer med i flere år og som kan anbefales også ved UIB. I oppfølgings-samtalene har vi noen faste spørsmål som vi stiller studentene, men det viktigste er at vi inviterer dem til å snakke om hvordan de synes studiet har vært så langt. Dette gir oss en viss innsikt i hvordan studentene opplever

studiet, om det er noen som mistrives eller har behov for studieveiledning. Studentene på sin side, melder tilbake til oss at de opplever dette som en fin måte å bli sett og hørt på, av oss. Samtalene gjennomføres av studieprogramleder, en universitetslektor og ansvarlig studiekonsulent for lektorprogrammet i institutt-administrasjonen. Invitasjon og påmelding til samtalene organiseres av studieadministrasjonen ved at det legges ut informasjon og et påmeldingsskjema med aktuelle tidspunkt (max 30 min pr samtale) på programsidene på nett. Vi bruker en fast spørre-liste der vi spør om hvordan de har opplevd studie- og aktuelle fag-emner samt oppfølging fra instituttet så langt. Vi spør også om hvordan de ser på studieløpet fremover og eksempelvis om de ser seg selv som lærer om noen år. Til sist har vi et åpent spørsmål der studenten får mulighet til å komme frem med ting vi ikke har vært inne på. Vi har holdt på at det skal være frivillig å stille på en slik samtale og antall studenter som har meldt seg på til disse samtalene har derfor variert noe fra år til år. Det må bemerkes her at i år med lav deltagelse er ikke alltid vi har opplevd å sitte igjen med så mye, hverken av nyttig innsikt eller god oversikt hva angår studentenes situasjon. Vi har derfor vurdert å gjøre samtalene obligatoriske, men foreløpig har vi holdt på at det er frivillig å stille. Under pandemien var for øvrig påmeldingen til samtaler veldig høy, og det virket som studentene hadde stort behov for dette tilbudet.

Kontinuerlig og god oppfølging av fem lektorkull kan bli ressurskrevende, derfor er det viktig å ha greie rutiner og arbeidsdeling ved instituttet. Å være studieprogramleder for et slikt program kan også fort bli en litt ensom oppgave med grenseløse krav til oppfølging av studenter, derfor er det viktig at ledelsen og programstyre jobber for at dette blir et felles anliggende for hele instituttet.

Siden lektorutdanningen i samfunnsfag ved UIB er helt i startgropen, er det også foreløpig et ganske oversiktlig program. Etter hvert som flere kull kommer til, vil det antagelig bli mer nødvendig med noen faste former på hvordan en jobber med å tilrettelegge for et godt kull og læringsmiljø.

På mange måter er det nesten ingen grenser for hvor mange gode tiltak en kan sette i gang med ønske om å styrke læringsmiljøet, men det er begrensninger når det kommer til tid og ressurser. Det gjelder derfor å komme frem til måter å gjøre dette på som ikke krever for mye, men samtidig kan gi gode resultater. Et veldig enkelt tiltak som at noen studenter fra første studiedag, får ansvar for sosiale og faglige arrangementer på kullet, er faktisk noe av

det våre tidligere lektorstudenter ved NTNU fremhever som avgjørende for et godt kullmiljø gjennom fem år i studieprogrammet.

2.4 Evaluering av emner

Emneevalueringene tyder samlet sett på at forventet læringsutbytte innfris og at undervisningsformer, vurderingsformer og arbeidsmengde er i rimelig god overensstemmelse. I studentevalueringene går det imidlertid frem at en del studenter kanskje er noe overveldet, for ikke å si frustrerte, over mengden pensumlitteratur i disiplinene. Her nevnes det også at det er krevende med mange engelske tekster. Slike innvendinger skal selvsagt tas på alvor. På samme tid er dette noe som en sikkert kan dra kjensel på fra tidligere studentevalueringer av disiplinene. Det kan være et utslag av overgangen fra videregående til universitetsstudier kan oppleves krevende. Her kan det være greit å komme studentene litt i møte, samtidig mener jeg at det må være greit å minne studentene på at læring sjelden bare er lett og lystbetont. Det kan også være en krevende og frustrerende prosess å tilegne seg ny kunnskap.

Kursemner i 1 og 2 semester:

Evalueringene og resultatene så langt viser likevel at de nye lektorstudentene ved Sosiologisk Institutt håndterer arbeidsmengden godt.

Dersom en eksempelvis sammenligner evalueringen av SOS100B (der majoriteten av studentene er lektorstudenter) med evalueringen SOS100A (som tas av disiplinstudentene) så ser en at lektorstudentene på SOS100B gjennomgående er mer fornøyde og at de også leser mer enn studentene på SOS100A. Karaktersnittet blant lektorstudentene på SOS100B var også høyere enn blant studentene på SOS100A.

Mens SOS100A er «Innføring i sosiologi med fordypningstema», er SOS100B kun en «Innføring i sosiologi», altså uten fordypningstema. Studenter i SOS100A og B følger samme forelesningsrekke og seminarer, men SOS100A studentene må i tillegg velge et fordypningstema som innebærer ekstra seminarer og skriving av et essey i tillegg til skoleeksamen. For lektorstudentene som tar SOS100B, er emnet tilpasset slik at det bare skoleeksamen (som da teller 100% av karakteren). Selv om SOS100B nok oppleves ganske

intensivt for studentene så er det likevel et emne som på bakgrunn av evalueringene og resultater ser ut til å fungere godt tilpasset lektorstudentene.

I praksisemnet KOPRA101 Skolen og lærerrollen i praksis, så mente tillitsvalgt student at dette kanskje skulle ha vært lagt noe seinere i semesteret, siden en opplevde at en nesten ikke var kommet i gang på studiet som fersk lektorstudent, før en plutselig skulle ut på observasjon i skolen.

I semester 2 tar lektorstudentene SOS101 Klassisk og moderne sosiologisk teori (15 sp) og MET102 Samfunnsvitenskaplig metode (15 sp), det er derfor et rent disiplin-faglig semester og sånn sett fungerer det knirkefritt med hensyn til tilpasninger og mulige kollisjoner i lektorløpet. Utfordringen her kan imidlertid være at det kan gå på bekostning av det kollektivet læringsmiljøet for lektorstudentene. Her er det en styrke at Sosiologisk institutt har organisert egne seminar for lektorstudentene i disse emnene som kan være med på å bygge opp tilhørighet og faglig fellesidentitet.

Jeg har ovenfor vektlagt viktigheten av å legge til rette for kull- og fagidentitet for lektorstudenter helt fra starten av studieløpet. Sammenligner vi første semester i lektorutdanningen i samfunnsfag ved UIB med NTNU, så har lektorstudentene ved NTNU hele det første semesteret og en relativt stor del av andre semester i disiplin-emner. Det innebærer at de ikke får utviklet en felles tilhørighet til sitt studieprogram, sine lektor-medstudenter og sitt studieløp som lektorer. Ved NTNU organiserer vi også egne lektorseminarer i disiplinernene, men det synes ikke å være tilstrekkelig. Det brukes derfor en del ekstra ressurser for å tilrettelegge for fag- og kulltilhørighet, for å forebygge frafall og «silent quitting» tidlig i studieløpet. Sett fra et NTNU-ståsted har nok studieplanen for lektorutdanningen ved UIB Sosiologisk institutt en klar fordel på denne måten, ved at 1 semester rommer ett disiplin emne SOS100B (der majoriteten er lektorstudenter), samt at studentene også får et førstemøte med didaktikk og litt praksis i skolen.

Kursemner 3 semester:

Tredje semester består av 2 mindre disiplinern, (SOS103L, og valg-emne SOS105L eller SOS113L) som skal være tilpasset lektorstudentene gjennom studiepoengreduksjon fra 15-10.

Evalueringen av SOS103 tyder på at lektorstudentene har vært mer kritiske i tilbakemeldingene. Gjennom samtale med tillitsvalgt lektorstudent forstår jeg at kritikken av

emnet hovedsakelig handler om at det har vært uklart for lektorstudentene hvor mye denne reduksjonen på 5 studiepoeng skal innebære i praksis. Her var det tydeligvis mye forvirring og usikkerhet rundt hva som krevdes av dem og de ønsket seg her en tydeligere tilpasning og justering av pensum-mengde og en egen kursplan som lektorstudentene kunne rette seg etter.

Det er ikke gjort tilsvarende emneevaluering for valg-emnene høst 2022, men ut fra informasjon jeg ellers har fått fra instituttet forstår jeg det slik at majoriteten av lektorstudentene valgte SOS113L. På bakgrunn av samtale med tillitsvalgt student emnet var det tydelig at her var mer fornøyd både med tilpasningene som ble gjort og innholdet i emnet. Jeg fikk også inntrykk av at didaktikk emnene opplevdes som interessante og svært relevante av studentene.

Forslag til tiltak

Alt i alt er hovedinntrykket at kurs-emner som så langt inngår i de tre første semester i den nyopprettede lektorutdanningen i samfunnsfag ved UIB, fungerer godt med hensyn til kvalitetskrav om læringsmål, undervisnings og vurderingsform. Det er likevel alltid mulig med forbedringer.

Når det gjelder KOPRA101 Skolen og lærerrollen i praksis, så kan en vurdere muligheten for å legge dette noen uker seinere i semesteret, slik at studentene får bli litt bedre kjent med studieprogrammet og med kullet, før de skal ut i skolen.

Disiplinemnet SOS113 og valgemner valg-emne SOS105L eller SOS113L) må tilpasset lektorstudentene gjennom studiepoengreduksjon fra 15-10. Her vil jeg foreslå at fagansvarlige, (om det ikke allerede er gjort,) går gjennom pensumlister og undervisningsopplegg og lager en tydeligere plan for lektorstudentene for hvordan emnet skal gjennomføres tilfredsstillende på 10 studiepoeng. Dette kan nok bidra til å redusere noe av den usikkerheten som studentene her rapporterer om.

Jeg forstår også at sosiologisk institutt ved UIB for tiden er inne i en diskusjon angående omlegging av bachelorprogrammet. Herunder vurderes det om en skal legge om emnene fra 15 studiepoeng til 10 studiepoeng. Dette ville i så fall være en svært god tilpasning til lektorprogrammet og en ville på denne måten ha løst noen av de problemene med L-emner på 10 sp som jeg har forsøkt å beskrive ovenfor.

3 Kort oppsummering av programevalueringen

Det nyopprettede studieprogrammet for lektor i samfunnsfag ved sosiologisk institutt UIB ser ut til å ha fått en god oppstart. Instituttet har sørget for å ansette kompetente og engasjerte medarbeidere med studieprogramansvar og ansvar for fagdidaktikk. Foreløpig er antallet studenter håndterlig, men i løpet av få år vil instituttet oppleve å få betydelig økt arbeidsmengde knyttet til undervisning, veiledning og oppfølging av fem lektorkull. Jeg tror derfor det vil være svært ønskelig og nødvendig at hele instituttet etter hvert får større innsikt, medansvar og eieforhold til lektorprogrammet.

På dette tidspunkt når denne evalueringen skrives kan det se ut som det er modell D for lektorutdanningen som vil bli innført i kjølvannet av redesignprosessen, og ikke modell A som sosiologisk institutt har argumentert for i høring. En må uansett ha håp om at den nye modellen vil fungere bedre enn den gamle, for dette vil ha store konsekvenser for det fremtidige arbeidet med programmet. På bakgrunn av studieprogrammet fortsatt er i startfasen, har en heller ikke så mange erfaringer fra instituttet å bygge på, ennå. Jeg har derfor brukt noen av de erfaringene vi har gjort oss ved lektorutdanningen i samfunnsfag ved NTNU for å komme med noen innspill til arbeidet videre, og da særlig knyttet til læringsmiljøet for lektorstudentene. Selv om en foreløpig ikke har hatt store bekymringer ved UIB sosiologisk institutt med tanke på frafall/bort-valg og gjennomføring, så er det likevel viktig å få etablert gode arbeidsmåter og rutiner hva angår tilrettelegging av gode kull og studiemiljø for lektorstudentene. I så måte, synes oppstarten av dette studieprogrammet for lektor i samfunnsfag å være lovende.

I arbeidet med å sikre kvaliteten i programmet og legge til rette for en høy prosent studenter vil fullføre studieprogrammet for lektor i samfunnsfag kan en se for seg mange store oppgaver å ta fatt på. Det kan handle om koordinering og samhandling i det studieadministrative arbeidet, herunder den store prosessen med fremtidig redesign av programmet. Det kan også handle om tidlig synliggjøring av relevans av utdanningen for nye studenter og om hvordan instituttet tilrettelegger for medvirkning og aktivitet for studentene. Og sist, men ikke minst handler det om læringsmiljøet som må skapes, av og for studentene.

Trondheim 27.02.2023

Brita Bungum

Institutt for sosiologi og statsvitenskap
NTNU

Førsteamanuensis i sosiologi ved NTNU
Studieprogramleder lektorutdanning i samfunnsfag

Rapport fra ekstern fagfelle for Studieprogrammet Tysk, Det humanistiske fakultet, Universitetet i Bergen, for kalenderåret 2022

1. Innledning

Jeg er oppnevnt for fireårsperioden 1.1. 2020 –31.12. 2023. I rapporten for 2020 evaluerte jeg tyskprogrammene inngående med vekt på alle elementene som inngår. I rapporten for 2021 fokuserte jeg på endringer og tiltak som ble innført i løpet av 2021. Før jul 2022 la fagkoordinator Kjetil Berg Henjum fram to omfattende programevalueringer. I rapporten for kalenderåret 2022 vil jeg i samråd med fagkoordinator se nærmere på to punkter:

- hva det i praksis innebærer for et fag «tilpasse tilbudet til ressursene»?
- komme med innspill om mulighetene for å tilby bachelorgraden online

Tyskprogrammet ved UiB omfatter fortsatt årstudium i tysk, bachelor- og masterprogram i tysk. Studieretningen tysk i lektorprogrammet tilbyr tysk som fag 1 (80 stp) og fag 2 (60 stp) med egne didaktikkemner (TYSDI101, TYSDI111, TYSDI201 og TYSDI301) samt praksisperioder, mens disiplinifagemnene er de samme (fag 2 har emnene felles med årsstudiet; fag 1 felles med bachelor og master i tysk).

Emnene TYS105, TYS106, TYS107, TYS115 og TYS116 fikk i 2021 nettbaserte paralleller med kodene TYS625, TYS626, TYS627, TYS635 og TYS636. Emnene TYSK621 og TYSK622 er nettbasert videreutdanning for lærere 8.–13. trinn under ordningen "Kompetanse for kvalitet" (KFK).

Struktur og oppbygging av årsstudiet, bachelorprogrammet og masterprogrammet er uendret fra forrige rapport. Det gjelder i stor grad også emnenes faglige innhold.

Den faste bemanningen er redusert med én professorstilling etter avgang høsten 2022. Tyskprogrammet disponerer fortsatt en DAAD-lektor (i treårig turnus) samt en DAAD-språkassistent. I tillegg er det to personer i prosentstillinger på KFK-emnene.

Dokumenter jeg har hatt tilgang til:

- 5-årig programevaluering av bachelorprogram i tysk, UiB, HS17–VS22
- 5-årig programevaluering av masterprogram i tysk, UiB, HS17–VS22
- Forprosjekt for studieporteføljen ved Det humanistiske fakultet, UiB: Rapport frå arbeidsgruppa, mars 2023
- Faglig bemanningsplan 2023–2025, styresak 16/23, 09.05.2023, Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet, UiB
- Søkertall fra Samordna opptak for studieåret 2023–24
- Studiekvalitetsmelding for 2022, Det humanistiske fakultet, UiB

Jeg har dessuten hatt mailkorrespondanse og ett zoom-møte med fagkoordinator.

2. Bakgrunn – søknaden til tyskstudiene nasjonalt

<i>Lærested</i>	<i>Plasser</i>	<i>Søkere 1.valg</i>	<i>pr. studiepl. (møtt 2022)</i>	
UiB årsstudium	8	5	0,6	(1)
UiB BA	10	10	1,0	(3)
NTNU årsenhet	20	21	1,1	(16)
NTNU BA	7	4	0,6	(1)
UiA Tysk årsstudium	25	12	0,5	(14)
HiØ Tysk nettbasert årsstudium ¹	40	45	1,1	(41)
UiO årsenhet	22 (40)	33 (43)	1,5 (1,1)	(24)
UiO BA	14 (17)	11 (17)	0,8 (1,0)	(12)

Lektorprogram 2023: NTNU språkfag/tysk: 10–3,0–0,3 (lektor møtt 2022: 6); UiO fremmedspråk 25–32–1,3 (lektor møtt 2022: 8); UiB tysk 4–2,0–0,5 (lektor møtt 2022: 1); UiA fremmedspråk 10–9,0–0,9. Masterprogrammet i tysk, UiB har 4 førstevalgssøkere per april 2023.

HF-dekanens kommentar til søkertallene april 2023 (styresak 27/23, 09.05.2023, Fakultetsstyret ved Det humanistiske fakultet, UiB):

«Årets søkertall er dessverre langt svakere enn vi hadde håpet. Internasjonale og nasjonale trender forklarer noe, men ikke alt. Studieporteføljen vår har strukturelle utfordringer som har vært kjent i svært lang tid. Det innebærer at løsningene på den alvorlige situasjonen vi nå befinner oss i ikke ligger i kortsiktige tiltak, men i strukturelle grep som kan styrke og løfte fakultetet, fagmiljøene og humaniora på sikt.»

De nasjonale tallene viser at UiB ikke er alene om å ha dårlig søknad til tysk (og fremmedspråkene). Nedgangen er dessuten, som dekanen noterer, en internasjonal trend i hele humaniora, (jf. f.eks. [The New Yorker 6/3 2023](#)), og forklaringen er sammensatt. Hvorfor nedgang nå, når “the appetite for public contemplation of language, identity, historiography, and other longtime concerns of the seminar table is at a peak”?

Ett interessant og urovekkende moment er unge menneskers manglende *motivasjon* for å lære seg andre språk enn engelsk. Global English har svekket motivasjonen, hevder Ushioda&Dörnyei (2017), det har påvirket vår språkidentitet, for motivasjon henger sammen med prosesser både på individ- og på makrososilogisk nivå, der også neoliberale, instrumentalistiske argumenter spiller en rolle.

I det perspektivet kan man, som Ushioda&Dörnyei skriver, tenke seg at idaelet om L2-eksperter ikke nødvendigvis må gjelde for fremmedspråkene (men nok for engelsk). I Fremmedspråkene vil man kanskje kunne nøye seg med å oppnå å bli «multilingual communicators», men ikke nødvendigvis forvente å beherske både å lese, skrive og snakke. Her vil det være interessant å følge NFR-prosjektet

¹ Årsstudiet tilbys også som deltidsvariant over 2 år. Her er tallene for 2023 20 planlagte studieplasser, 48 førstevalgssøkere, 2,4 per plass (møtt 2022: 33). HiØ tilbyr dessuten et påbyggingsstudium på 30 SP. Samordna opptak viser ikke tall for dette tilbudet.

Languages, som skal utforske språkidentitet, fremmedspråkenes og engelskens status og ulikheter mellom landene som en viktig faktor i motivasjonen. Prosjektet ønsker å utlede didaktiske modeller med den kunnskapen som vil fremkomme av forskningen (Breivik, Vold&Myhill 2023).

3. Spørsmål 1: Hvordan tilpasse tilbudet til ressursene?

Men om trendene gir forklaringen, gir de ikke løsningen. Hva bør og/eller kan tysk i Bergen gjøre? 'Ovenfra' er det mye velvilje og støtte. Regjeringens *Humanioramelding* forventer f.eks. at institusjonene bedrer rekrutteringen. Men hvordan få unge til å velge utdanning som inkluderer fremmedspråk? Hvordan unngå at vi blir *Sprogløse verdensborgere* – tittelen på en dansk debattbok?

Humaniorameldingen peker på at behovet for språkkompetanse er større enn noensinne og etterspør økt rekruttering til språkfag, særlig til fransk og tysk (jf. s. 57–67). Og regjeringen har en klar oppfatning av at universitetsutdannelse er noe annet enn språkkurs: "Det universitetene gir, er ikke bare et høyere nivå på selve språklæringen, men kunnskap om folk, historie og kultur i landet der språket snakkes. Enten kandidaten skal ut i næringslivet, skolen eller andre steder etter fullført studium, er dette i mange tilfeller helt nødvendig kunnskap som det krever tid og fordypning å tilegne seg." (58) «Regjeringen forventer:

- at universitetene og høyskolene intensiverer arbeidet med rekruttering til studier i fremmedspråk som fransk og tysk
- at de samarbeider nært med arbeids- og næringsliv om rekruttering og bevisstgjøring om studienes relevans» (s. 12)

De samme langsiktige ønskene finner vi i EUs språkpolitikk: «Language competences are at the heart of building the European Education Area. They are indispensable for mobility, cooperation and mutual understanding across borders.»

<https://education.ec.europa.eu/focus-topics/improving-quality/multilingualism/about-multilingualism-policy>

«Nedenfra» viser ikke studenttilstrømningen samme entusiasme. Noe må gjøres, men hva er mulig – uten at faget mister sin identitet og forskningsbasis?

Fagkoordinator Kjetil Berg Henjum skriver i 5-årsrapporten for BA: «Vi har redusert betydelig på undervisningsmengden for å forebygge slitasje og for store overskudd i arbeidstidsregnskapet.» Det er et viktig skritt, og reiser samtidig spørsmålet om hvordan man kan redusere og opprettholde kvalitet samtidig.

I første omgang kan det bety å senke ambisjonene for emnetilbudet og valgmulighetene. Etter det jeg kan se, er det bare på masternivå det er reelle valgmulighet mellom to emner. Studieløpet i Bergen ser nemlig ellers veldig fast og riktig ut i de tre første semestrene av BA-graden.

En mulighet for forenkling/rasjonalisering kunne imidlertid være å gjøre TYS100 obligatorisk ev. slå det sammen med ett av de andre 100-emnene til ett, oblig. førstesemesters kurs på 20sp i tysk språk, i så fall også skyve ex.phil. litt opp i løpet. Modellen for 20sp-kurs i BAens første år er hentet fra et pågående arbeid med

omorganisering av fremmedspråkenes førsteår ved UiO/ILOS – et arbeid som det etterhvert vil være mulig å se erfaringene av og ev. utnytte videre i Bergen.

I Studiekvalitetsmeldinga for 2022 heter det. «På program med få studenter kan det vere aktuelt å vurdere opptak annakvart år for å få større studentkull med betre potensiale for eit levande studiemiljø og betre gjennomføring.» Jeg ser en viss fare i et slikt tiltak. Kontinuiteten blir brutt, et ujevnt tilbud kan gjøre at den som må utsette å velge tysk, kanskje ender opp med noe helt annet som vil fortrenge den opprinnelige planen.

4. Spørsmål 2: Fullstendig BA i tysk som fjernundervisningstilbud?

En hel BA som fjernundervisningstilbud har vel ikke vært prøvd i Norge før. Halden er det studiestedet med lengst erfaring og flest digitale tilbud; de har årsstudier i ulike varianter. En utvidelse av det tysk ved UiB allerede tilbyr (fem 100-emner som online-varianter), reiser noen spørsmål, der de eksisterende online-tilbude kan gi noen av svarene:

- er dobbeltløpet campus-+nettilbud så rasjonelt som man ønsker? Hvor mange velger nettvarianten f.eks., og er frafallet vesentlig mindre på online-emnene?
- hva er ulempene med rene nettfag mot campusundervisning? Skal UiB være en levende campus der online- og fjernundervisning er unntaket?
- er det aktuelt for flere fast ansatte å omarbeide campusemner til fjernundervisning?
- en viktig forutsetning for rasjonalisering er vel at samme lærer skal kunne undervise både campus- og nettvarianten?
- kunne man tilby *kombinasjoner* av campus- og online-undervisning, f.eks. slik at man har noen online-møter i slutten og begynnelsen av semesteret og en kompakt uke i midten med campus-undervisning i en blokk?

Verdt å diskutere er også om UiB kan oppgradere fremmedspråkenes status ved å gjøre dem (semi)obligatoriske i visse sammenhenger, f.eks. etter mønster av linja [språkteknologi](#) ved Inst. for informatikk UiO, der BA-graden inneholder minst 40 sp nærmere definerte språkemner. Da er vi inne i diskusjonen om språkfagenes plass i utdanningslandskapet som støtte i andre kjernefag eller som fag i egen rett.² En løsning der fremmedspråk velges som obligatorisk del av graden ('Wahlpflicht'), ville kreve at både HF og ev. berørte fag utenfor synes denne tanken er mere enn bare god. Men støtte finnes i f.eks. Stortingsmeldingen [En verden av muligheter](#) (om internasjonal studentmobilitet). Den legger til grunn EUs visjon om flerspråklighet: «EU har vedtatt å etablere et europeisk utdanningsområde ([European Education Area](#)) innen 2025. Hovedmålene er blant annet at mobilitet skal bli det normale, at

² «[...] universiteterne må sikres et sprogfagligt landskab, der rækker fra sprog som redskabsfag (f.eks. i form af læsekompetence) over sprog som delfærdighed (hvor et mere udbygget sprogkendskab kombineres med f.eks. tekniske, juridiske eller økonomiske fag) til fremmedsprog som det helt centrale fag, hvorfra der udklækkes undervisere og specialister med dyb videne om det givne sprog- og kulturområde.» *Sprogløse verdensborgere*, s. 90.

land skal godkjenne hverandres kvalifikasjoner i videregående opplæring og høyere utdanning, og at kunnskap om to fremmedspråk skal bli standard.» (s. 24)

Oslo, 6. juni 2023

Christian Janss

Litteratur

- Brevik, L.M., Vold, E.Th. & Myhill (2022). „Å forske på språkundervisning – verdien av å sammenligne undervisning i ulike språkfag på tvers av land“. *Utdanningsnytt*, <https://www.utdanningsnytt.no/bedre-skole-fagartikkel-fremmedsprak/a-forske-pa-sprakundervisning-verdien-av-a-sammenligne-undervisning-i-ulike-sprakfag-pa-tvers-av-land/342034>
- Kelly, M., Verstraete–Hansen, L., Gramling, D., Ryan, L., Dutton, J., & Forsdick, C. (2017, February 23). «Do we need modern language graduates in a globalised world?» *Times Higher Education*, 2294, 32–39.
- Ushioda, E. & Dörnyei, Z. (2017), “Beyond Global English: Motivation to Learn Languages in a Multicultural World: Introduction to the Special Issue.” *The Modern Language Journal*, 101: 451–454. <https://doi.org/10.1111/modl.12407>
- Verstraete-Hansen, L. & Øhrgaard, P. (2017). *Sprogløse verdensborgere. Om en uddannelsespolitik, der forsvant*. København: Jurist- og Økonomforbundets Forlag.